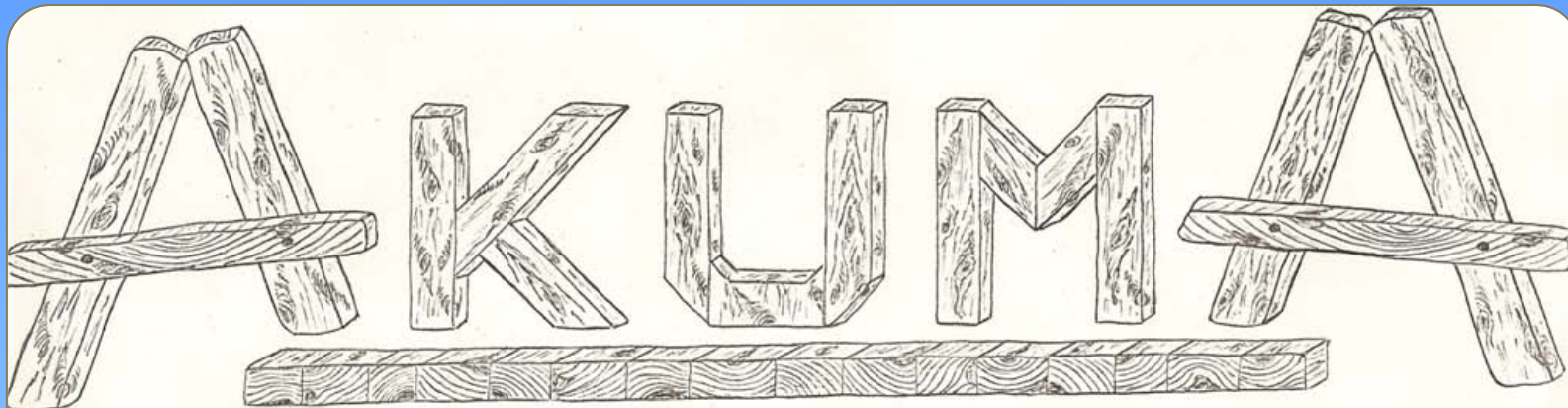

TYRINGE MUSEUM

En del av Byalaget

Logotype ritad av Tore Pettersson
Använd under ESSELTE-tiden

**SAMMANSTÄLLT MED HJÄLP AV
SVEN ROSENGRENS OCH PRIVATA
FOTON, TIDNINGSURKLIPP,
UPPGIFTER AV "MINNESGODA
TYRINGEBOR" SAMT MUSEETS
SAMLINGAR**

Produktion Göthe Persson, år 2012

BAKGRUND

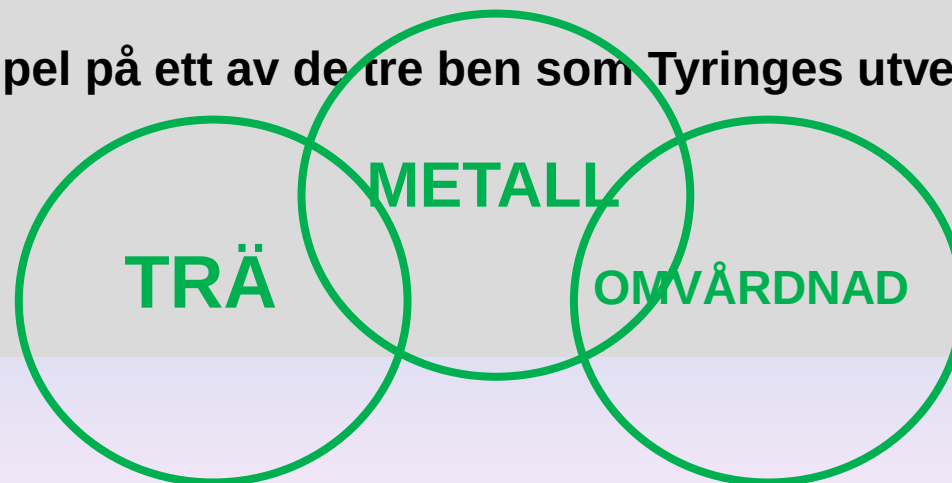
Träindustrin går längre tillbaka i tiden än metallindustrin i Tyringe.

En tunnbindarverkstad med anställda fanns vid Tyringe Mölla redan år 1880.

Namnet "Bödkaredalen" vittnar också om att tunnbinderi hade utövats i trakten i många år.

Under 1880-talet började även en fabrik för tillverkning av olika träföremål, toalettsitsar och dylikt vid Kollinge dammar. Fabriken gick sedan helt över till tillverkning av träskoläster. Denna fabrik blev upprinnelsen till Leksaksfabriken vid nuvarande boulebanan.

AKUMA är exempel på ett av de tre ben som Tyringes utveckling bygger på:

AKUMA AB

AKUMA var vid sidan av verktygsfabrikerna en av de större arbetsplatserna under ca 50 år. Många har säkert på något sätt kommit i kontakt med produkter från AKUMA, utan att kanske tänka på det: skolbänkar, stolar, pennskrin, matbord och stolar, hotellinredningar med mera, allt som går att göra i trä.

Denna sammanställning har gjorts möjlig genom bidrag av Tore Pettersson, anställd som modellsnickare och verkmästare i över 40 år samt bilder ur Tyingeböckerna och från Erik Johansson, son till Nils Johansson och Ove Henrichsson, son till Carl Henrichsson.

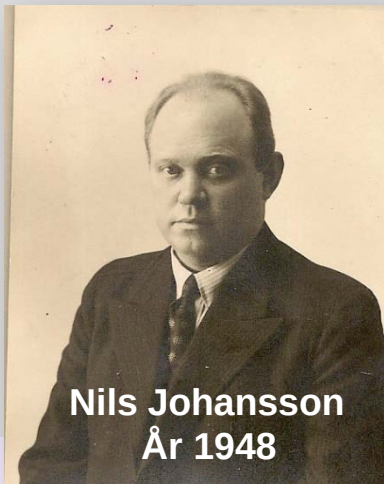

Tore Pettersson
sommaren 2009

DE TIDIGASTE ÅREN

Början av **1920**-talet:

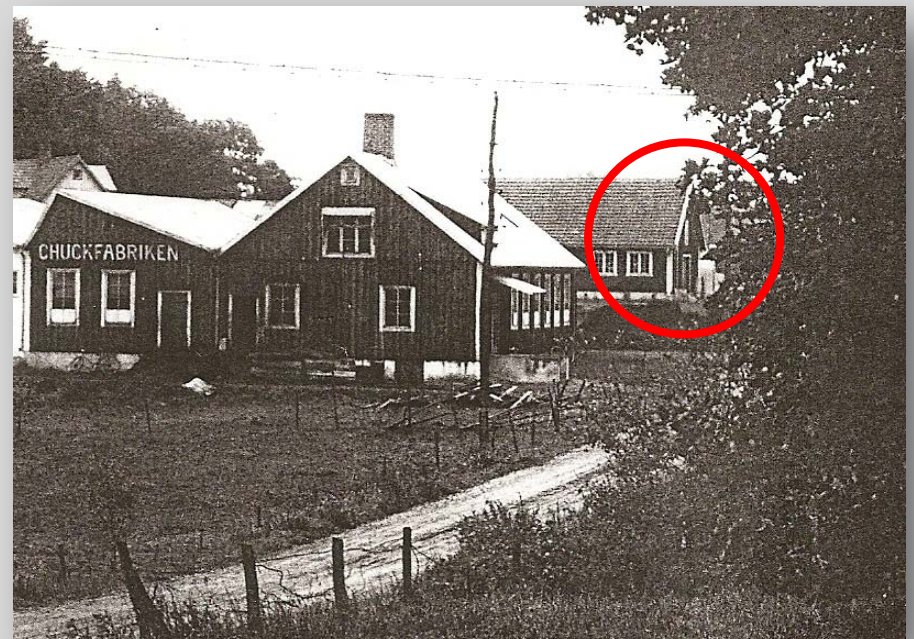
Nils Johansson (1899-1983) startar **Tyringe Snickerifabrik** på nuvarande Industrigatan. Hans första större uppdrag var inredningen till Saronkyrkan vid Göingetorget och Tyringe nybyggda kyrka 1925. Till Saron levererade även nystartade Konsthantverk bland annat praktfulla takkronor och lampetter till kyrkan på Sanatorievägen.

Nils Johansson
År 1948

Byggmästare för de båda kyrkorna var Nils svåger Ivar Nilsson (1898-1927) från Svenstorp i Matteröd

Nils Johansson var uppvuxen på Hjortaröd i Matteröd. Han var under många år ordförande i Missionsförsamlingen i Tyringe.

RESTERNA EFTER BRANDEN

VERKSTÄDERNA PÅ KYRKOGATAN

1929

Tyringe Snickerifabriks lokaler på Industrigatan brinner och Nils Johansson flyttar verksamheten till lokaler på Kyrkogatan där Elektriska Belysningsfabriken, startad av en av handlande A. Nilssons son Gustaf tidigare varit. Armaturfabriken hade gått i konkurs 1920.

Äldsta fabriken på
Kyrkogatan runt 1930, sedd
österut
Fastigheten byggdes 1915 för
Stansknivfabriken Vega, nedlagd
1918.

AKUMA BILDAS

Ackumelerande Värme**a**pparater AB bildas i Göteborg av bland andra Henrik Mannheimer (1896-1971) och Gösta Fraenckel (1885-1980). Fabriken låg i Lerum.

1931

Bolaget registreras som **AKUMA AB**

Inriktningen är äggkläckare, och "mödrar" för nykläckta kycklingar och annat där värme behövde skapas och kunde behålls. AKUMA behövde en snickerifabrik och kontaktade Nils Johansson.

1933

AKUMA i Göteborg övertar Tyringe Snickerifabrik av Nils Johansson som blir platschef

LEVERANSER TILL FÖRSVARET GAV FRAMGÅNG

Redan tidigt fanns behov av större ytor. Många stora order till försvaret (ammunitionslådor och dylikt) kom in. Ett nybygge genomfördes på södra sidan av Kyrkogatan.

1938

FABRIKEN SEDD FRÅN SÖDER

Låda för granatgevär

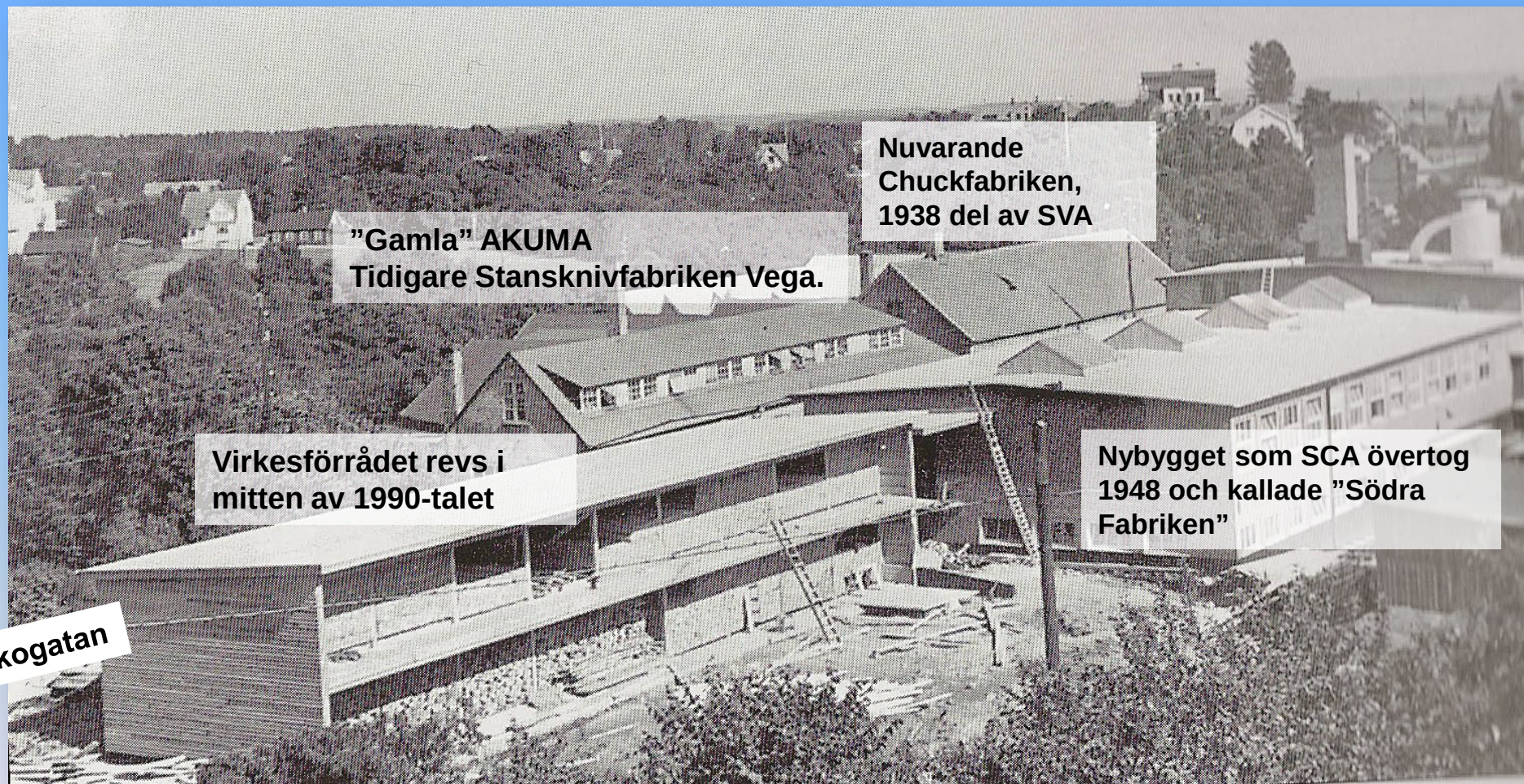

**Ammunitionslådor var en stor produkt under världskriget.
Helmer Johansson/Spenninge arbetar, en kontrollant övervakar.**

DEN NYBYGGDA FABRIKEN 1938 MED VIRKESLAGRET

"Gamla" AKUMA
Tidigare Stansknivfabriken Vega.

Nuvarande
Chuckfabriken,
1938 del av SVA

Virkesförrådet revs i
mitten av 1990-talet

Nybygget som SCA övertog
1948 och kallade "Södra
Fabriken"

Kyrkogatan

I de gamla lokalerna blev ytbehandling och montering kvar till flytten 1947

PERSONALEN PÅ AKUMA 1938

Fotot hämtat ur Göingebladet mars 1973

Axel Larsson
Henning Nilsson

Nils Erik Nilsson
Fritiof Svensson Bringmo
Nils Mahlberg

Arthur Karlsson
Olle Svensson
Gösta Nilsson
Ola Månsson

Signe Jönsson
Signe Persson

Nils
Johansson

Disp Nils
Johansson

Axel
Rundgren

Arne
Nilsson

Edvin
Frigren

INTERIÖR FRÅN FABRIKEN PÅ KYRKOOGATAN RUNT 1945

AKUMA OCH KAY BOJESEN

Med start under andra halva av 1930-talet inledde Nils Johansson samarbete med den kände danske silversmeden och formgivaren Kay Bojesen (1886-1958) avseende tillverkning av leksaker, i första hand olika djur.

Kay Bojesen formgav mängder av djur och leksaker.

Tillverkning skedde, utöver vid AKUMA även i Danmark – färgerna kunde skilja sig mellan tillverkningsorterna.

I Tyringe svarvades delarna av Tyringe Träindustri (Bäckman & Nilsson) på Finjavägen och monterades på AKUMA

Stallet med borttagbart tak finns i flera olika utförande och färger.

Bojesens figurer och leksaker har blivit populära (och dyra) samlarobjekt – speciellt i Danmark

FRAMGÅNGSÅR

Även den nya fabriken på Kyrkogatan visade sig otillräcklig. Beslut om ett rejält stort nybygge togs och 9.000 kvadratmeter stod färdigt utefter

Hörjavägen år **1947**

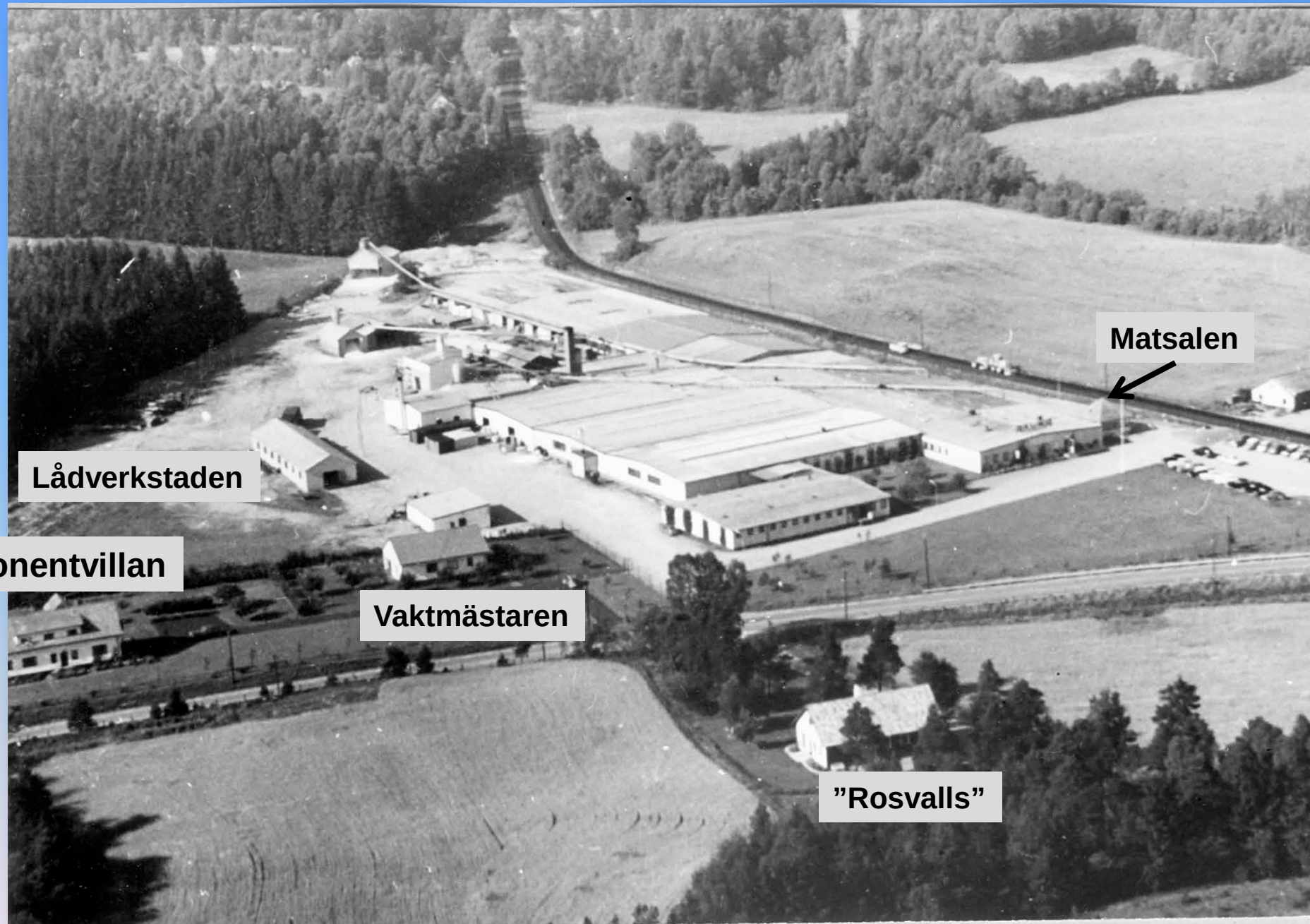

YTTERLIGARE FRAMGÅNGAR

Fabriken byggdes snabbt till och snart disponerade AKUMA 18.000 kvadratmeter under tak. Fabriken på Kyrkogatan övertogs 1947 av "nyöppnade" Skandinaviska Chuckfabriken, SCA som döpte den till "Södra fabriken", ett namn lokalerna bär än i dag.

FABRIKEN FRÅN HELSINGBORGSVÄGEN 1967

Lådverkstaden

Disponentvillan

Vaktmästaren

Matsalen

"Rosvalls"

3. Fabriken

AKUMA

4

Skala 1:1000

29

28

27

6

5

15

16

14

13

12

11

5 a

17

10

4 a

18

9

4

19

20

8

23

22

21

7

3

26

25

24

1

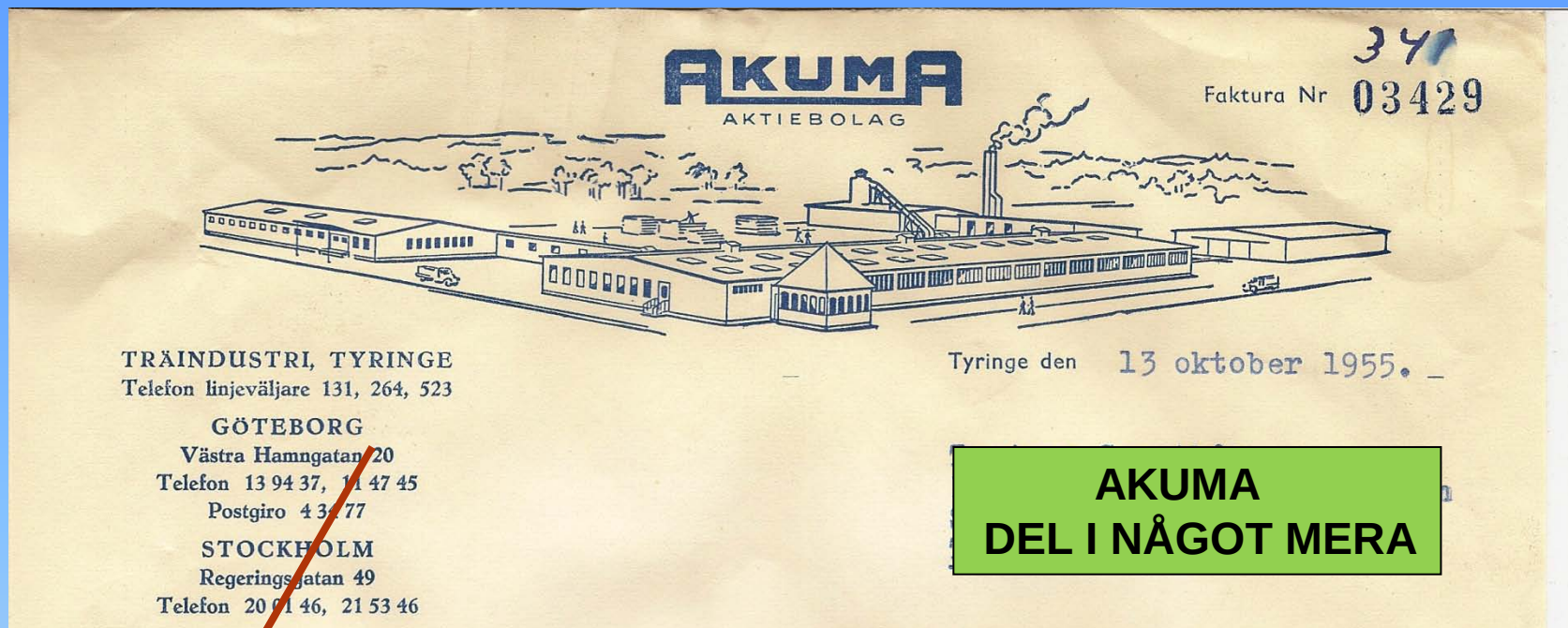
2

LOKALERNAS ANVÄNDNING

Lokal m m	Beteckning
Kontors- och utställningslokaler	1
Lunchrum och omklädningslokaler	2
Verkstadskontor	3
Maskinverkstad	4
Hyvleri	4 a
Fanering och laminering	5 a
Maskinverkstad	5
Kapningsavdelning och plattlager	6 (bottenvåning)
Fanérager och fanérklippning	6 (källarvåning)
Lager	7
Sammansättningsavdelning	8
Kompressorrum	9
Enstycksverkstad (maskinavdelning)	10
Torkar	11
Ångpannerum (äldre)	12
Flistugg	13
Spånsilo	14
Spånsilo	15
Panncentral	16
Enstycksverkstad	17
Lager	18
Måleriavdelning	19
Måleriavdelning	20
Lager	21
Monteringsavdelning	22
Färdiglager	23
Centralförråd (botten- och källarvåning)	24
Garage	25
Transformatorhus	26
Spånsilo	27
Sliperi och lådavdelning	28
Virkeslager	29

Personalen på AKUMA 1949 utanför den året innan i bruk tagna fabriken. I mitten ses Henrik Mannheimer (en av ägarna) och Nils Johansson, platschef. På museet finns samtliga identifierade.

TRÄINDUSTRI, TYRINGE
Telefon linjeväjlare 131, 264, 523

GÖTEBORG
Västra Hamngatan 20
Telefon 13 94 37, 11 47 45
Postgiro 4 34 77

STOCKHOLM
Regeringsgatan 49
Telefon 20 01 46, 21 53 46

"AB Skogatorps Mosse", Gösta Josef Fraenckel,
Henrik Mannheimer , Carl Simon Emanuel
Henrichsson . Registrerat 16/2 1957. Handel med
brytningsrätter och torvförsäljning.
Innehade en tid aktierna i AKUMA.

1952

Nils Johansson startar eget snickeri på Tvärskogsvägen.

Lokalerna övertas 1956 av Paulson & Nilsson.

Nils återgår till AKUMA som snickare fram till pensioneringen 1964.

Numera SwePart "Östra Fabriken"

**Nils Johanssons snickeriverkstad "byggdes in"
i Paulson & Nilssons nya fabrik 1955-1956**

NYA ÄGARE

Carl Henrichson (1906-1973) köper AKUMA AB.

1950

Nils Johansson fortsätter på AKUMA till år 1952.

1966

Henrichson säljer AKUMA AB till Norstedts, från **1973** del av ESSELTE.

Antalet anställda är då cirka 150 personer.

Inriktning på skolmöbler, skol- och kontorsinredningar

1974

AKUMA överförs att organisatoriskt sortera under ESSELTE

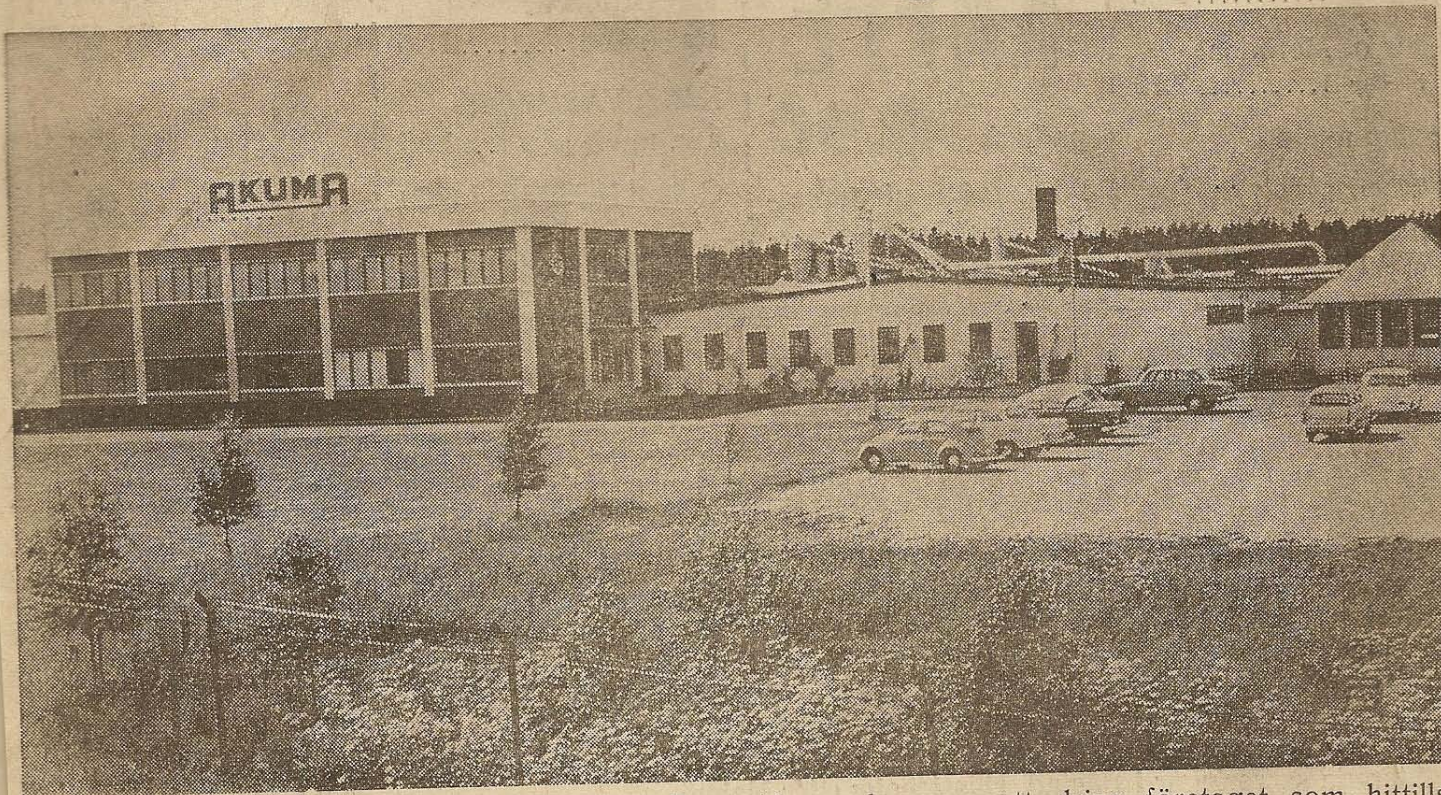
huvudkontor

1966

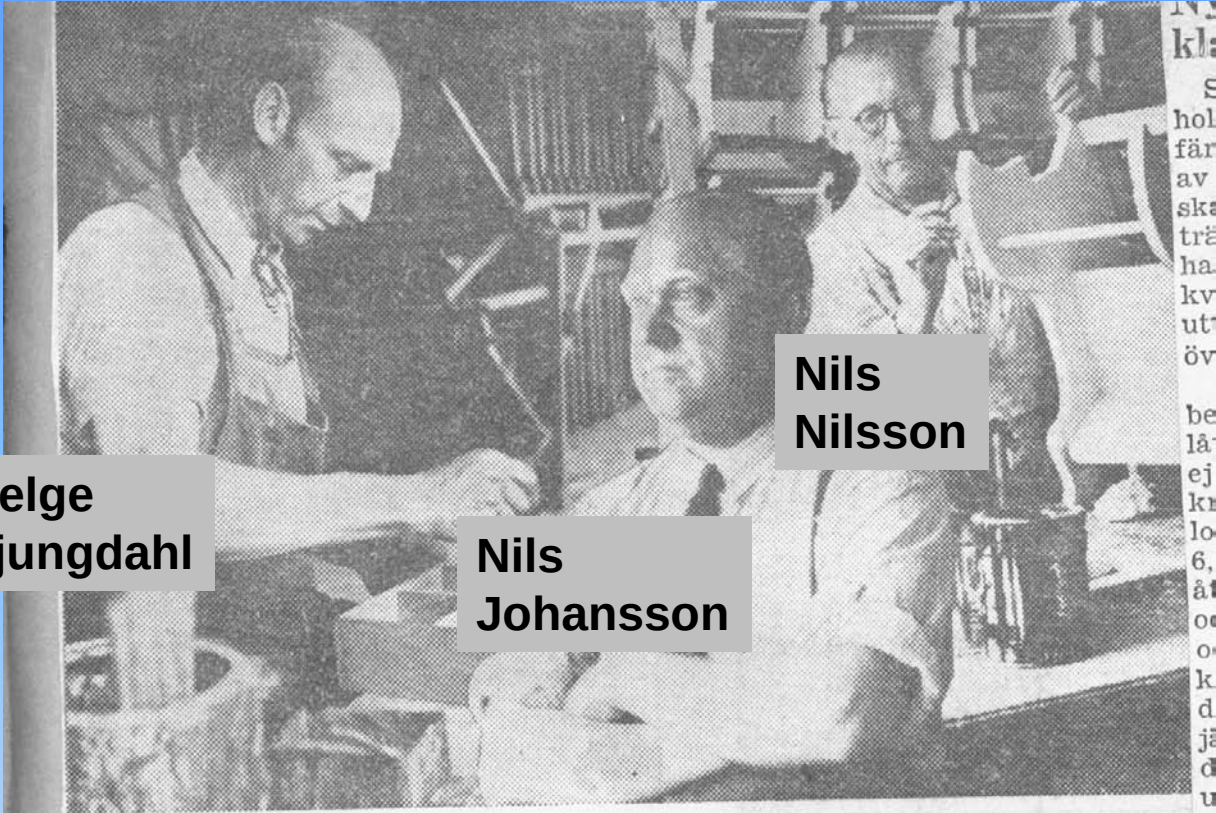
Fredagen den 1 juli

Största kunden har köpt Akuma Produktionen efter gamla linjer

Akuma i Tyne bytte på torsdagen ägare. Det stora och välskötta företaget, som sysselsätter 140 man, har övergått till AB Norstedt & Söner i Stockholm som länge varit Akumas största kund. Då AB Akuma erbjöd stockholmsföretaget att överta samtliga aktier kom affären till stånd. De nya ägarna till

Akuma kommer att driva företaget som hittills. Akumachefen, direktör C. Henrichson kommer sålunda även i fortsättningen att kvarstå i ledningen, omtalar chefen för AB Norstedt & Söner, hovrättsrådet Bengt Lassen för Norra Skåne.

**Helge
Ljungdahl**

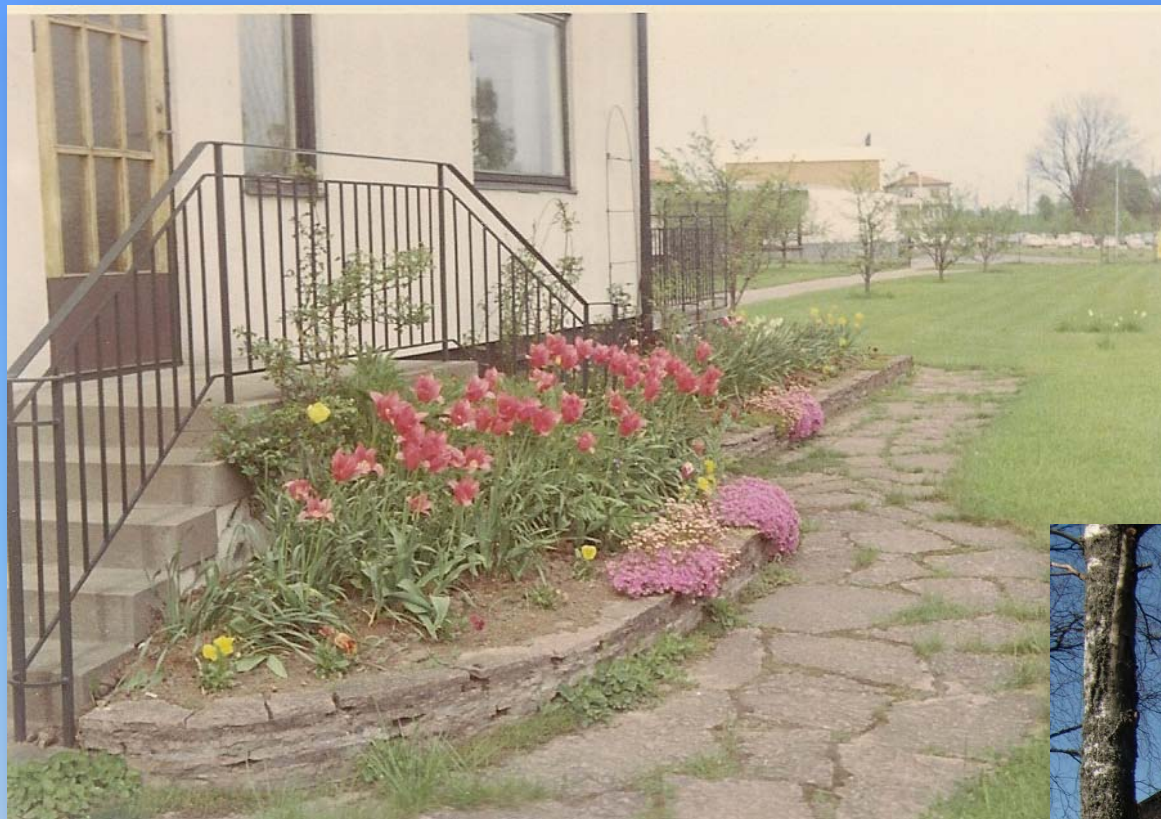
**Nils
Johansson**

**Nils
Nilsson**

Överst ses den imponerande Akumanläggningen vid Hälsingborgs- och Hörgarna. Härövan t. v. limmar Helge Ljungdahl lådor till syskrin och t. h. deko Nils Nilsson gunghästar. Infälld driftschefen, disponent Nils Johansson.

**Finja sparbank köpte skolsparböss
från Stockholm, fick dem från -Akun**

En sådan sparbössa finns på Museet

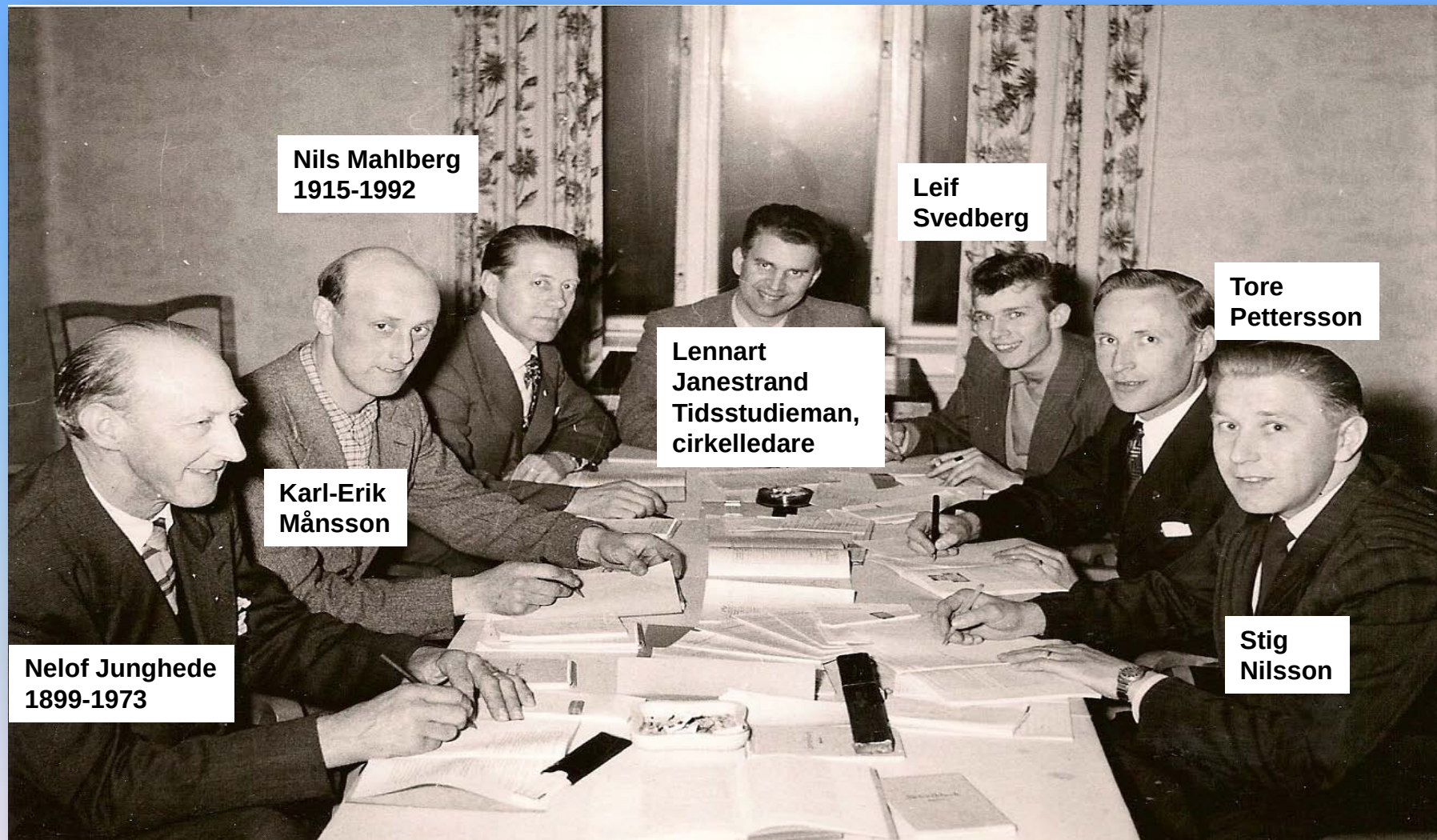
1948

2008

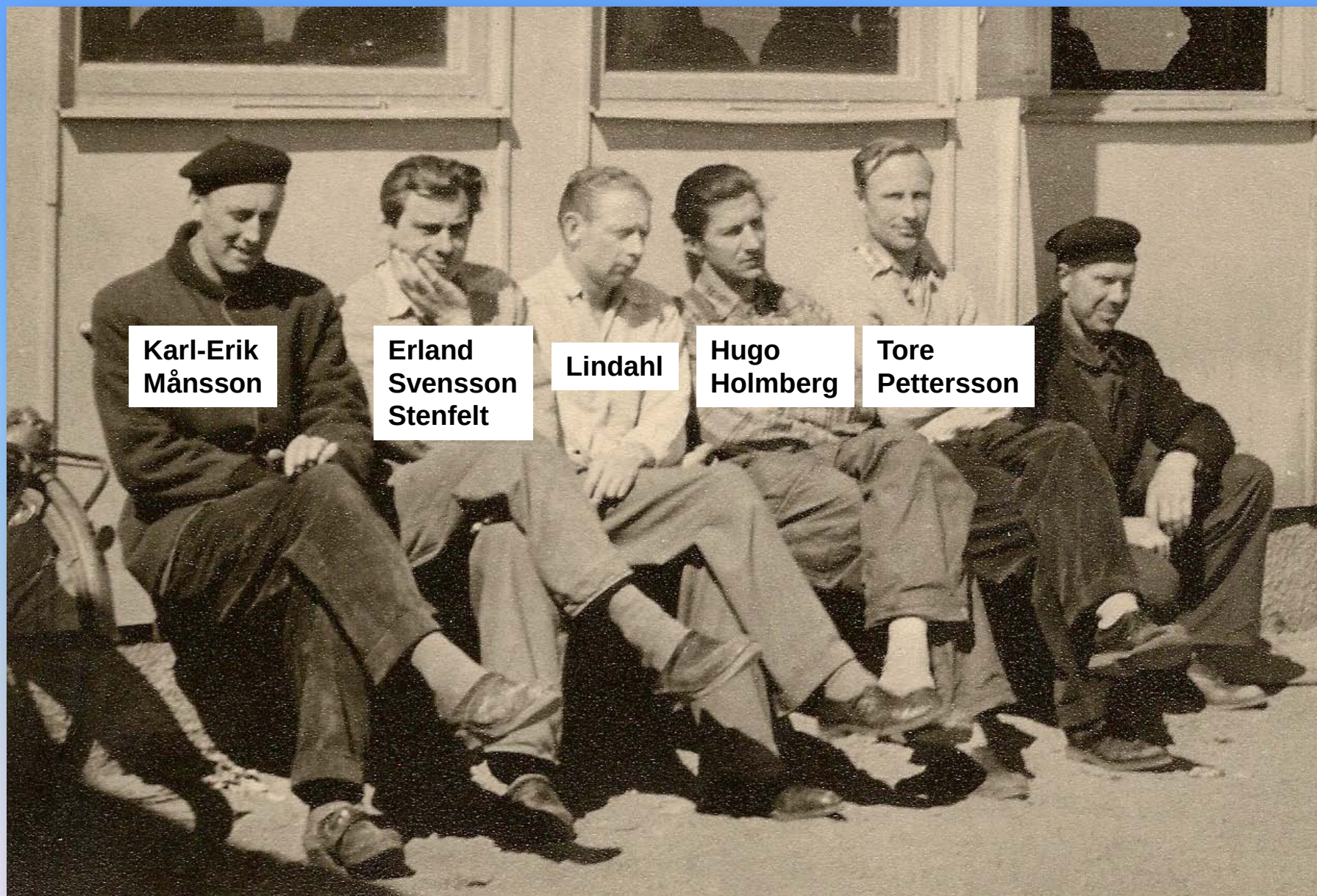
DISPONENTVILLAN

STUDIECIRKEL I RÄKNESTICKANS ANVÄNDNING SLUTET AV 1960-TALET

LUNCHRAST

Karl-Erik
Månsson

Erland
Svensson
Stenfelt

Lindahl

Hugo
Holmberg

Tore
Pettersson

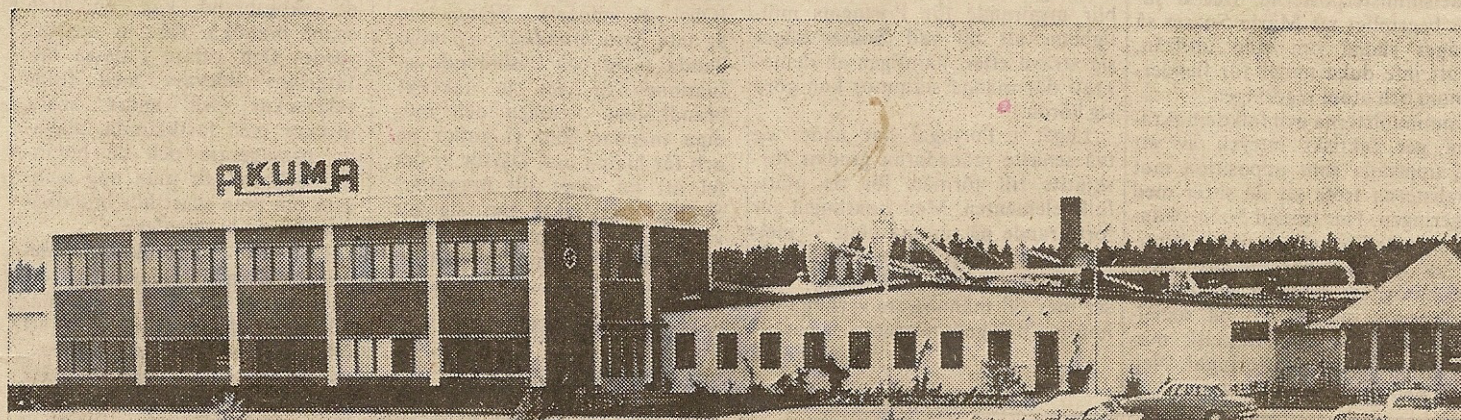
MÖBLER FÖR OFFENTLIG MILJÖ

AKUMA utrustade genom ESSELTE skolorna med skåp, bänkar, pennskrin och linjaler med mera.

Även hela kontorsinredningar levererades, montörer från AKUMA deltog på plats.

AKUMAS sista riktigt stora order var leveransen till SAS huvudkontor i Frösundavik, Stockholm 1987.

4 NORRA SKÅNE ★ Onsdag 15 oktober 1975

AKUMA:s snickeri upphör Wellpappindustri ersätter?

Den vikande marknaden för skolmateriel har föranlett diskussioner om att göra om AKUMA till en wellpappsindustri.

Wellpappindustri ska ersätta snickeriet vid AKUMA i Tyringe

På torsdagen diskuterades möjligheten av att omg...

Förslag för att komma till rätta med dålig lönsamhet för skolmöbler 1975

STORSATSNING 1976-77, GLADA MINER

ESSELTE bestämmer sig år 1976 för att satsa 2 miljoner på målningsanläggning och 2,5 miljoner till ny byggnad för montering och lager. Glädjen och framtidstron var stor. Artikel i Norra Skåne.

"VI MÅSTE STOPPA AKUMAS FÖRBLÖDNING"

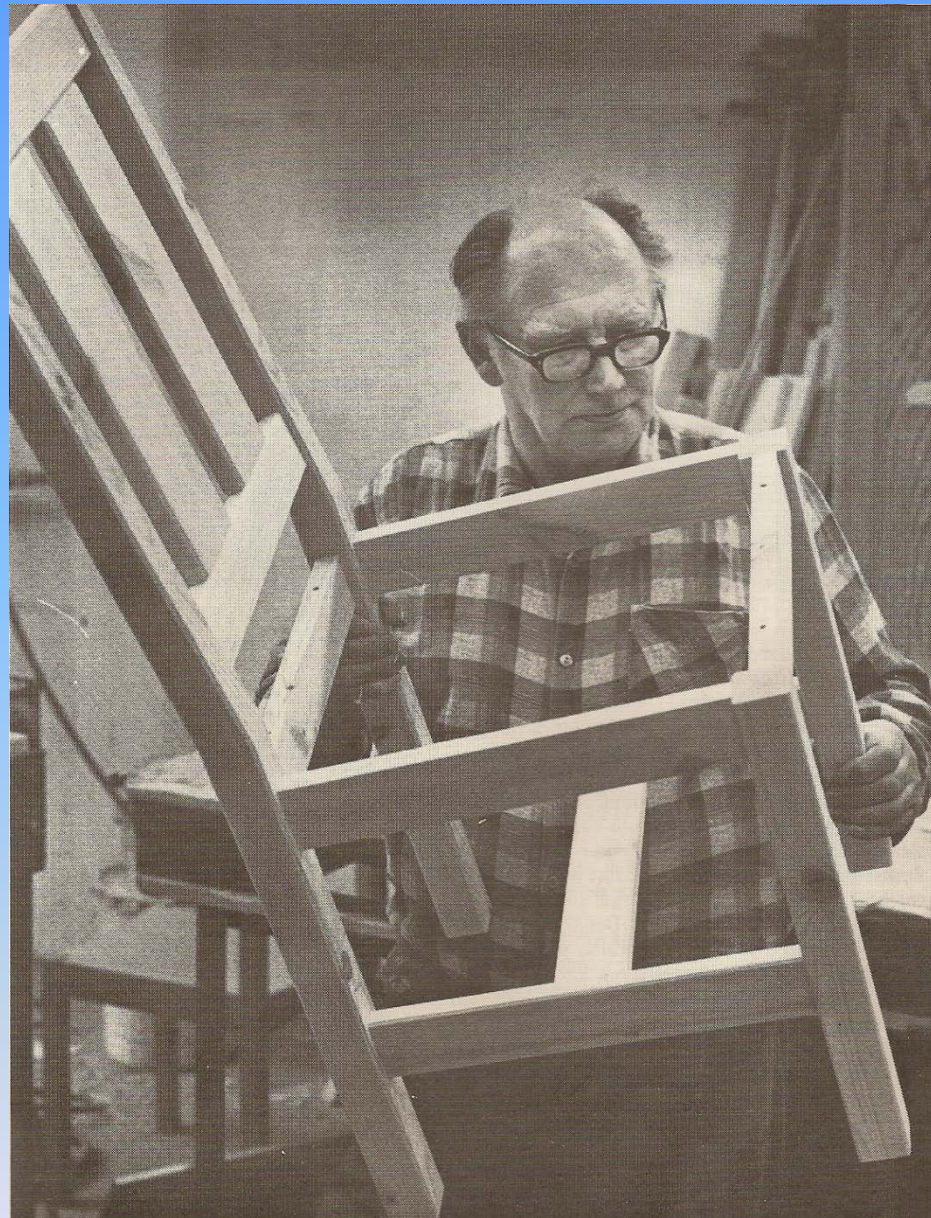
ESSELTE Nytt nr 3 1977

Rolf Ljungquist
Ekonomichef

David Lindqvist
Kontaktman ESSELTE

Jack Gräns
Platschef

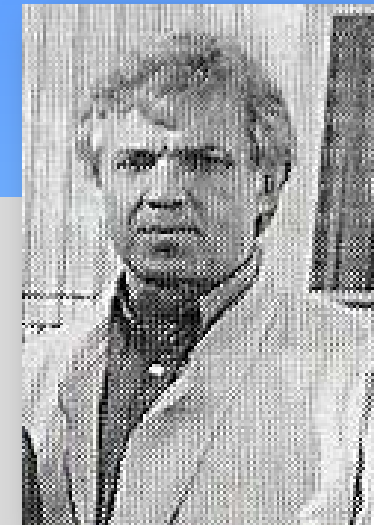
**Emil Johansson jobbade på sammansättningen.
Här lägger han sista handen vid en stol.**

**TROTS STORA EGNA UTRYMMEN RÄCKTE INTE ALLTID
LAGERYTORNA TILL UNDER 1970-TALET.**

**BLAND ANDRA LOKALER HYRDES FOLKETS HUS PÅ
GODTEMPLARGATAN SOM LAGER**

AKUMA UPPHÖR

1981

ESSELTE säljer till Jan Lundell, Olof Dederling och Rolf Ottosson. Lundell var då ekonomichef på AKUMA.

Olika företag som etableras genom Tyringeprojektet nyttjar lokalerna.

1988

Lundell och Dederling säljer till utvecklingsbolaget Resultat Gruppen i Uddevalla.

1992

Produktionen upphör, maskinerna skingras och lokalerna finner successivt annan användning

Förmedlingscentralen etablerar sig i merparten av lokalerna. Olika företag/affärsrörelser hyr i längan utefter Hörjavägen

2010

Namnet **AKUMA® OF SWEDEN** lever fortfarande som varumärke i ett agenturföretag för handverktyg i Halmstad.

AKUMAS 18 000 KVADRATMETER UNDER TAK

FLYGFOTOT TAGET DÅ FÖRMEDLINGSCENTRALEN ETABLERAT SIG

PERSONALEN VID FÖRMEDLINGSCENTRALEN I SEPTEMBER 1998

Saknas på bilden gör: Bertil Ekberg, Åke Nilsson. Anne-Lie Nilsson och Lars Svensson

DET VAR RÄTT MÅNGA ÄVEN PÅ FÖRMEDLINGEN EN GÅNG

AKUMA PÅ MUSEET

Foto med de anställda identifierade

Låsbart laboratorieskåp för mikroskop och flaskor

AKUMA PÅ MUSEET

På museet visar vi hur det kunde se ut i en äggkläckare

TIMPENNING ELLER ACKORDSLÖN ?

Det var strax efter kriget. En man som hade till arbetsuppgift att doppa de potatislådor som tillverkades i kreosot (svart impregneringsmedel framställt av stenkolstjära) arbetade för timpenning. Han ville ha ackord liksom kompisarna i övrigt, det lät spännande.

Inför tidsstudiemannens mätningar förberedde han arbetsplatsen med lådor så att det var ett minimum av avstånd mellan upplaget och kreosotkaret.

Då tidsstudien var genomförd fick han budet om **40 öre per doppad låda.**

Följande resonemang utspann sig:

”Ånej, jag ska allt ha 70 öre!

”Men då kommer du ju att tjäna över 5 kronor per timme, mycket mer än de utlärda snickarna!.

Ånej, inte med min takt”

Vetskapen om ackordskonstruktion var nog inte allt för stor!

Anm: Berättat av Sven ”Plankan” Svensson våren 2010

TYRINGE MUSEUM

En del av Byalaget

"TAKING PEOPLE BACK!"

*Nutid blir dåtid
inom en snar framtid -
Tyringe Museum är länken!*

Besök oss

Vi finns på Industrigatan 6 i Tyringe
Måndagar och torsdagar klockan 09 – 12 under
tiden september till slutet av maj.

- Våra övriga öppettider annonseras på Byalagets hemsida www.tyringe.nu samt i Norra Skåne
- Ring vår ordförande Bo Anders Friberg, 0451 50268 för överenskommelse om annan tid och visning

